

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
ҚАРОР
Правительство Республики Таджикистан
ПОСТАНОВЛЕНИЕ

аз 3 юни соли 2014

№ 355

ш. Душанбе

Дар бораи Тартиби гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ хусусияти умумихатмидоштаи вазоратҳо, кумитаҳои давлатӣ, дигар мақомоти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ва лоиҳаҳои онҳо, арзёбии дохилидоравии зиддикоррупсионии лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ

Мутобиқи моддаҳои 3 ва 8 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ» Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қ а р о р м е к у н а д:

1. Тартиби гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ хусусияти умумихатмидоштаи вазоратҳо, кумитаҳои давлатӣ, дигар мақомоти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ва лоиҳаҳои онҳо, арзёбии дохилидоравии зиддикоррупсионии лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ тибқи замима тасдиқ карда шавад.

2. Вазорату идораҳо ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ хангоми таҳияи лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ муқаррароти Тартиби мазкурро ба роҳбарӣ гиранд.

Раиси
Ҳукумати Ҷумҳурии
Тоҷикистон

Эмомалӣ Раҳмон

Тартиби гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқии хусусияти умумихатмидоштаи вазоратҳо, кумитаҳои давлатӣ, дигар мақомоти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ва лоиҳаҳои онҳо, арзёбии дохилиидоравии зиддикоррупсионии лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ

1. Муқаррароти умумӣ

1. Тартиби гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқии хусусияти умумихатмидоштаи вазоратҳо, кумитаҳои давлатӣ, дигар мақомоти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ва лоиҳаҳои онҳо, арзёбии дохилиидоравии зиддикоррупсионии лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ (минбаъд - Тартиб) дар асоси моддаҳои 3 ва 8 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ» (минбаъд - Қонун) таҳия гардидааст. Тартиби мазкур қондаҳои гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, инчунин арзёбии дохилиидоравии зиддикоррупсионии лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқиро муайян месозад.

2. Субъектҳо, объектҳо, асосҳо ва самтҳои афзалиятноки гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионӣ дар Қонун пешбинӣ гардидааст.

3. Ҳамзамон, дар раванди гузаронидани санҷишҳои прокурорӣ, дар сурати ошкор гардидани омилҳои бавучудоварандаи коррупсия дар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, Прокурори генералӣ ва прокурорҳои тобеи он ҷиҳати бартараф намудани онҳо ба субъекти ҳуқуқэҷодкунанда ё ба мақоми назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия пешниҳод ирсол менамояд, ки баррасии он ҳатмӣ мебошад.

4. Мақомоти давлатии таҳиякунандаи лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ, бо мақсади таъмини имконияти гузаронидани экспертизаи ҷамъиятии зиддикоррупсионии лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, консенсияҳо, стратегияҳои миллӣ ва барномаҳои давлатӣ, дар баробари барои мувофиқа ирсол намудани лоиҳаҳо онҳоро дар сомонии интернетии худ ҷойгир мекунанд.

5. Шахрвандон ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ тибқи талаботи Қонун ва Тартиби мазкур экспертизаи ҷамъиятии зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ё лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқиро мустақилона метавонанд гузаронанд.

2. Талаботи асосӣ барои гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионӣ ва арзёбии дохилидоравӣ

6. Самарабахшии гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионӣ дар баробари риояи принципҳои пешбинишудаи Қонун бо низомноқӣ, эътимодноқӣ ва воқеияти натиҷаҳои он муайян карда мешавад.

7. Барои таъмини самарабахш гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионӣ бояд экспертизаи ҳар як меъёри санади меъёрии ҳуқуқӣ ё лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ оид ба мавҷудияти омилҳои бавучудоварандаи коррупсия гузаронида шуда, натиҷаҳои он бо дарназардошти пайдарҳамии омилҳои бавучудоварандаи коррупсия баён карда шаванд.

8. Аз рӯи натиҷаҳои гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионӣ ҳулоса таҳия карда мешавад. Дар ҳулоса муқаррароти санади меъёрии ҳуқуқӣ ё лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ бо нишон додани қисми таркибии он (муқаддима, қисм, фасл, боб, параграф, модда, қисм дар модда, банд, зербанд, сарҳат), ки дар он омилҳои бавучудоварандаи коррупсия ошкор карда шудаанд, инъикос мегарданд. Инчунин дар ҳулоса метавонад оқибати эҳтимолии дар санади меъёрии ҳуқуқӣ ё лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ баргараф нагардидани омилҳои бавучудоварандаи коррупсия инъикос карда шавад.

9. Муқаррароти дар раванди гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионӣ ошкоршуда, ки ба омилҳои бавучудоварандаи коррупсия мансуб намебошад, аммо метавонад барои коррупсия шароит фароҳам оварад, дар ҳулоса ба таври алоҳида нишон дода мешавад.

10. Субъекти ваколатдор (субъектҳои тибқи Қонун барои гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ваколатдор, инчунин субъектҳои ҳуқуқэҷодкунанда, яъне мақоми давлатии таҳиякунандаи лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ, ки арзёбии дохилидоравии зиддикоррупсионии лоиҳаҳоро мегузаронад) дар асоси таҳлилҳои мавҷудаи мақомот оид ба амалияи ҳуқуқтаъбиқкунӣ (матн ҳисоботу маърузаҳо, омор ва дигар маводи воҳидҳои таҳлилию иттилоотӣ оид ба таҷрибаи амалии санҷишҳои молиявӣ ва аудит, оперативӣ, тафтишотию судӣ ва пешгирии коррупсияи низомнок), таҳқиқот (соҳаҳои илми ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва дигар соҳаҳо, сотсиологӣ дар бораи боварии аҳоли ба давлат, рейтингҳои байналмилалӣ ҳолати коррупсия дар кишвар), таҳлили хабарҳои воситаҳои ахбори омма оид ба коррупсия (дар бораи ҳуқуқвайронкунии коррупсионӣ ва натиҷаҳои таҳқиқоти журналистӣ ҳолатҳои коррупсия) ва таҷрибаи амалии худ пешгӯӣ менамояд, ки ҷӣ тавр санади меъёрии ҳуқуқии амалкунанда ё қабули санади меъёрии

ҳуқуқӣ метавонад барои коррупсия шароит фароҳам оварад ё имконият диҳад, ки ҳуқуқвайронкуниҳои коррупсионӣ содир шаванд.

11. Субъекти ваколатдор дар раванди гузаронидани экспертизан зиддикоррупсионӣ ҳангоми баҳодиҳии санади меъёрии ҳуқуқӣ ё лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ:

- асосҳои ҳуқуқи конститусионӣ, байналмилалӣ (стандартҳои байналмилалӣ) ва танзими ҳуқуқи мавҷуда вобаста ба муносибати иҷтимоии ташаккулёбанда дар соҳаи дахлдорро ба инобат мегирад;

- таъсири санади меъёрии ҳуқуқӣ ё лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқиро ба муносибатҳои иҷтимоӣ аз нуктаи назари коррупсия пешгӯӣ менамояд;

- амалияи татбиқи санади меъёрии ҳуқуқӣ, мушкилоти дар ин давра бавучудода, ҳолатҳои муқаррарнашудаи коррупсия, инчунин муқаррароти мушаххаси санади меъёрии ҳуқуқи барои коррупсия шароит фароҳамоварандаро ба инобат мегирад;

- хусусиятҳои ҳосилномаҳои ҳуқуқӣ ва муқаррароти дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ чиҳати роҳ наодан ба тақроршавии танзими ҳуқуқӣ бо якҷанд санади меъёрии ҳуқуқӣ оид ба як соҳа ва объектҳоро ба инобат мегирад;

- муқаррар шудани ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои субъектҳо, ба таври дақиқ муайян шудани салоҳияти онҳоро месанҷад;

- таҳлили ботафсили сабабҳои таҳияи лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқиро амалӣ менамояд, ки кадом омилҳо барои таҳияи он таъсир расониданд;

- бо тартиби муқарраргардида иттилооти вохидҳои дигари мақомоти давлатиро дархост ва истифода намуда, дигар ташкилотҳо, олимон ва мутахассисонро ҷалб менамояд;

- ҳавфи онро, ки меъёри нав ваколати назоратбариро васеъ менамояд (салоҳиди субъектҳо) ва субъекти ҳуқуқдиҳанда ва назоратбаранда як шахс мебошад, муайян менамояд;

- додани ваколат ба як субъект (шахси мансабдор, комиссия) - таҳлили низоми ва арзёбии самаранокии ва таносуби оқилонаи расмиёти пешбинишавандаи назоратбарӣ, инчунин хароҷоти зарурии иқтисодии назорат барои амалӣ намудани онро месанҷад;

- маҳдудиятҳои маъмуриро, ки бо ин меъёр дар бозори озод ва соҳаҳои дигар муқаррар мешаванд ва садди роҳи масалан, соҳибкории озод мегарданд, муайян мекунад;

- ба таври асоснок нишон медиҳад, ки барои чӣ ин ё он меъёр метавонад барои ба вучуд омадани коррупсия шароит фароҳам оварад;

- мувофиқати мазмуни санади меъёрии ҳуқуқӣ ё лоиҳаи он ба ҳаҷми муносибатҳои ҳуқуқи танзимшаванда ва кофӣ будани ҳаҷми танзими ҳуқуқиро месанҷад;

- мавҷуд будани нуқсонҳо ё ихтилофоти меъёрҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқиро, ки ба тафсири духӯраи (думаънидори) мазмуни санади меъёрии ҳуқуқӣ роҳ медиҳанд, ошкор менамояд;

- мавҷуд будани назорати иҷро гардидаи санади меъёрии ҳуқуқии мазкур, фаъолияти субъектҳо ва расмиётро таҳлил мекунад;

- ҳолатеро муайян менамояд, ки санади меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи муносибатҳои бозорӣ бе асоси қофӣ (беадолатона) ҳуқуқҳои иштирокчиёни онҳоро (гурӯҳи иштирокчиёнро) маҳдуд насозад, даромади иқтисодиро ба манфиати гуруҳҳои маҳдуд (бо тартиби инҳисорӣ имтиёзҳо диҳад) ва хароҷоти иловагиро ба души субъектҳои хоҷагидорӣ нагузорад;

- ҳолатеро меомӯзад, ки санади меъёрии ҳуқуқӣ шаффофияти фаъолияти субъекти давлатӣ ё оммавиро паст накунад;

- масъалаи камгар пешбинӣ шудани расмиётро барои қабули қарорҳо, агар салоҳдиди шахси мансабдор ё мақомро васеъ намояд, ба инобат мегирад;

- ҳолатҳоро ошкор мекунад, ки санади меъёрии ҳуқуқӣ пешниҳоди маълумоти иловагии барои моҳияти қор зарурнабударо пешбинӣ намуда, масъулияти шахсони назораткунандаро пешбинӣ намекунад ё ҷиҳати таъмини идоракунии дахлдор ба таври қофӣ пешбинӣ накардааст, тартиби ротатсия аз нуқтаи назари вазифаҳои асосӣ, ихтисос ва манфиатҳои истеъмолкунандагони хизматрасониҳои давлатӣ (оммавӣ) мақсаднок набуда, талаботи таҳассусӣ нисбат ба таҷрибаи субъектҳо (шахсони мансабдор ва хизматчиёну кормандони дигари масъули онҳо) ғайриқофӣ буда, дигар ҳолатҳои бархурди манфиатҳо маълум гардидаанд.

12. Мӯҳлати гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионии санади меъёрии ҳуқуқӣ ё лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ ва мӯҳлати амалӣ намудани расмиёти арзёбии дохилиидоравии зиддикоррупсионии лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ то 1 моҳ буда, дар ҳолатҳои истисноӣ роҳбарияти мақоми дахлдор метавонад онро то 30 рӯз тамдид намояд.

3. Арзёбии дохилиидоравии зиддикоррупсионии лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ

13. Мақоми давлатии таҳиякунандаи лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ ва санади меъёрии ҳуқуқии хусусияти умумихатмидоштаи вазоратҳо, кумитаи давлатӣ, дигар мақомоти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва дехот арзёбии идоравии зиддикоррупсионии лоиҳаҳоро мегузаронад ва онро яққоя бо лоиҳаи таҳияшуда ё санади тасдиқгардида ба субъекти ваколатдор барои гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионӣ пешниҳод мекунад.

14. Дар раванди арзёбии дохилиидоравии зиддикоррупсионии лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ хусусиятҳои ҳоси танзими соҳавӣ, таҳассусӣ, ки аз меъёрҳои техникӣ, таҷрибаи амалӣ ва анъанаҳои касбӣ бармеоянд, дар маълумотномаи асосноккунанда ба пуррагӣ оварда мешаванд.

15. Натиҷаи арзёбии дохилиидоравии зиддикоррупсионии лоиҳаҳо дар маълумотномаи асоснокунандаи лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ оварда шуда, метавонад аз қисми муқаддимаӣ (асосҳои ҳуқуқии қабули қарор), тавсифӣ (овардани ҳолатҳои воқеӣ ва рақамҳои зарурӣ) ва хотимаӣ (баён намудани мақсади таъзими ҳуқуқии санади мазкур, ба таври мушаххас нишон додани натиҷаҳои пешбинишаванда ва меъёри баҳодихии ҳолати иҷрои нишондиҳандаҳо ва сарчашмаҳои маблағгузории хароҷоти барои татбиқи санади меъёрии ҳуқуқӣ зарур, хангоми зарурат овардани ҳисоббарории даромади моддӣ барои буҷети давлатӣ ва манфиатҳои ҷамъиятӣ, ки қабули лоиҳаи мазкур меоварад ва омилҳои бавучудоварандаи коррупсия, дар сурати ошкор шудани онҳо) иборат бошад.

4. Барасмиятдарории натиҷаҳои экспертизаи зиддикоррупсионӣ

16. Натиҷаи экспертизаи зиддикоррупсионии санади меъёрии ҳуқуқӣ ё лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ дар хулоса оварда мешавад, ки он аз қисми муқаддимаӣ (асосҳои ҳуқуқии экспертизаи зиддикоррупсионӣ, аз ҷумла талаботи қонунгузории миллӣ ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст), тавсифӣ (мавҷуд будан ё набудани омилҳои бавучудоварандаи коррупсия, ки дар натиҷаи экспертизаи зиддикоррупсионӣ ошкор карда шуданд) ва хотимаӣ (роҳи воситаҳои бартаараф намудани омилҳои бавучудоварандаи коррупсия ба воситаи ворид намудани тағйири иловаҳо ба санади меъёрии ҳуқуқӣ ё лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ) иборат мебошад.

17. Хулосаи экспертизаи зиддикоррупсионии санади меъёрии ҳуқуқӣ ва лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ (тибқи самтҳои афзалиятноки пешбининамудаи Қонун) аз ҷониби роҳбари мақомот (сарпарасти воҳиди ваколатдор) имзо карда мешавад. Сардори воҳиди ваколатдоршуда ва муовинони роҳбари мақомот роҳбарии умумии ҷараёни гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсиониро амалӣ намуда, масъалаҳои баҳснокро ҳал менамоянд. Хулосаи экспертизаи зиддикоррупсионӣ дар воҳиди сохтори дахлдори субъекти ваколатдор ба қайд гирифта шуда, ба субъекти ҳуқуқэҷодкунанда ирсол карда мешавад.

18. Гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионии санади меъёрии ҳуқуқӣ ё лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқии ҳаҷман калонро метавонад гуруҳи мутахассисон амалӣ намояд, ки аз тарафи роҳбарияти мақомот таъин гардида, хулосаи умумӣ таҳия менамояд.

19. Дар сурати ошкор намудани омилҳои бавучудоварандаи коррупсия, хусусияти онҳо, пешниҳодҳо оид ба бартаараф намудани онҳо, тавсияҳо оид ба ворид намудани ҷораҳои пешгирикунанда ба таври алоҳида дар қисми хотимавии хулоса оварда мешаванд. Инчунин, дар хулоса дар сурати ошкор шудани омилҳои бавучудоварандаи коррупсия

дар санади меъёрии ҳуқуқии амалкунанда, ки дар асоси он ӯ тибқи муқаррароти алоҳидаи он лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ таҳия гардидааст, тавсияҳо чиҳати бартараф намудани онҳо оварда мешаванд.

20. Хулосаи экспертизаи зиддикоррупсионӣ ба мақоми давлатии таҳиякунандаи лоиҳа, мақома, ки тибқи муқаррароти қонун барои гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионӣ дастур ӯ супориш додааст, дархост кардааст, мақоми давлатии дигар, шахси воқеӣ ӯ ҳуқуқӣ дар ҷавоб ба мурочиати онҳо, вобаста ба санади меъёрии ҳуқуқии амалкунанда бошад, ба субъекти ҳуқуқҷодкунанда ирсол карда мешавад. Ҳангоми такроран ворид шудани лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ (лоиҳа оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба санади меъёрии ҳуқуқии пас аз гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионӣ таҳияшуда), ки мавриди экспертизаи зиддикоррупсионӣ қарор дода шуд, субъекти ваколатдор бо риояи қоидаҳои Тартиби мазкур экспертизаи зиддикоррупсиониро такроран мегузаронад ва дар хулосаи экспертизаи зиддикоррупсионӣ дар ин хусус қайд гузошта мешавад.

5. Муқаррароти хотимавӣ

21. Экспертҳо ҳангоми таҳияи хулосаи экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ мустақил мебошанд.

22. Субъектҳои барои гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ваколатдор барои сифати экспертизаи зиддикоррупсионӣ масъул мебошанд.